

Šī pasaule mūsu ēras 370. gadā kaut kur Austras zemē

Ar spalgu šalkoņu virpulis aiztraucās pāri piesnigušajam mežam, pa ceļam atbrīvodams no sniega smaguma nolīkušo koku galotnes. Mētra, ar skatienu pavadot sniega garu radīto virpuli, no aukstuma un bailēm sarāvusies čokurā, klusi murmināja lūgšanu Meža mātei. No virpuļojošajām sniega pārslām un stindzinošā vēja trauslo sievietes augumu pasargāja platie egļu zari. Ierušinoties zem gadu gaitā sabirušā biežā sauso, aso skuju slāņa, vismaz ne daudz varēja saglabāt tik dārgo siltumu, kas novilcināja neizbēgamo nāvi no sala vai bada.

- Neviens man nepalīdzēs, - Mētra sāpīgi nodomāja. - Tik vilki saplosīs, vai kāds mošķis aizraus sev līdzī peklē. Neviens neguldīs manu augumiņu Zemes mātes klēpī. Neviens nepamielos silti izkurinātajā pirtiņā manu dārgo veļus. Neviens..

No jauna atminoties šai rītā pieredzētās šausmas, kuras vēl aiz vien tik dzīvas stāvēja acu priekšā, viņa gauži apraudājās. Rīta cēliens pagāja ierastajā ziemas ritmā, pabarojot mājlopus, izrīkojot meitas un vīru prombūtnē bez darba klimstošos drellļus. Tēvs ar Medni un brāļiem aizjāja pie Sulas attekas kalēja salabot ieročus pirms gaidāmā nešpetno Sarmas cilts lielā ziemas sirojuma.

Svētku karašām vajadzēja daudz miltu, un meitas, cita citu no mainot nogurdinošajā darbā, jau otru dienu mala kviešus.

Saknis uz dziesmu pielieto riju aiznesa vēl vienu maisu no palienes tīruma kūluma. Ik gadus pavasaros upītes appludinātajā palienes tīrumā izauga apkārtnē visbrangākie kvieši, kurus pietaupīja sēklai, svētkiem un tirgošanai.

Mētra sagērbās tā siltāk, lai pārāk nesaltu, ejot uz svētavotu, kur viņa cerēja izlūgties svētību savam pēc diviem mēnešiem pasaulē nākam gaidāmajam mazulim. Sagatavojusi svētavotam paredzēto ziedu, viņa piekodināja drellļiem atvilkt pietiekami daudz siena no tālīnās meža pļaviņas un izgāja laukā no dūmu pieblīvētās tumšās istabas. Saltais, spirtsais gaiss patīkami ieplūda dūmu izkostajās krūtīs, un viņa brītiņu pastāvēja, izbaudot elpas plašumu. Ziemas saule, sāpīgi griežot pie mijkrēšļa pieradušajās acīs, nespodri rotājās visapkārt laukiem augošo egļu galotnēs. Blīvā mākoņu sega jau divas nedēļas neļāva snaudulošajai saulei paraudzīties uz baltā sniega klāto zemi, un šodien gan mazs, gan liels izmantoja reto izdevību pasildīties tās zobaini siltajos staros. Apsnigušā salmu jumta augšgalā melnēja sodrēji, kurus pa nakti izsvaidīja tur guļošā resnā vārna. Par saimes locekli dēvētā vārna jau trešo ziemu tur ziemoja un vairākkārtīgi meklēja pie cilvēkiem glābiņu no nekaunīgā ūpjā ķetnām. Dūmi, no aukstajā ziemā dienu un nakti kurošā pavarda izvēlušies laukā pa dūmu lūku, gausi stiepās augšā, izzūdot dūmakā. Apradusi ar dienasgaismu, Mētra lēnītēm brida pa nakti sasnigušo sniegu uz netālo, meža ielokā čalojošo svētavotu. Kad no mežmalas varēja saskatīt avota lokus, tik tīkami sildošo sauli aizsedza tumšs mākonis, ar savu parādīšanos sabojājot rāmo rīta noskaņojumu.

Mežmalā, ļaunu priekšnojautu vadīta, viņa apstājās un palūkojās apkārt. Kaut kas, zaļi baltā meža segas piesegts, uzdzēnot šer muļus, ar ļaunu aci uzlūkoja viņu.

- Vilks! - pazibēja Mētras galvā, bet, kad no koka aizsega izvēlās vairāki desmiti kažokādās tērptu bruņotu vīru, viņa saprata skaudro patiesību: - Sirotāji!

Tāpat Mētra apjēdza bēgšanas mēģinājuma veltīgumu un palika, rāmi stāvot, līdz divi vīri, pieskrējuši klāt, rupji atrāva viņas kažoku un alkatībā gailošām acīm norāva sudraba rotaslietas. Uz mirkli piemirsuši gūsteknes klātbūtni, viņi skaļā, nesaprotamā valodā iesāka apjūsmot to skaistumu un smagumu. Garos, apdriskātos aitādas kažokos tērpušies sirotāji, cik varēja spriest pēc zem kuplajām, rudajām bārdām redzamajiem vienādiem sejas vaibstiem, bija brāļi, kas ne īpaši labi satika, jo abi par kaut ko skaļi strīdējās. Augumā raženākais vicināja milzīgu oškoka milnu, kam otra brāļa kara cirvis nestāvēja līdzās. Raženākais, pamanījis viņas kuplo vēderu, nicīgi nosmējies, iestūma visu sudrabu savā azotē un, ar brīvo roku pagrūdis Mētru jaunākajam brālim, aizsteidzās prom. Augumā nīkulīgais, kaut ko novervelējis savā valodā, nemākulīgi sasējis viņas rokas, iegrūda Mētru aukstajā sniegā un tad aizsteidzās pie pārējiem, kas jau veda un nesa laukā maužošos, kviecošos lopus. Ik pa brīdim sirotāji saķīvējās, viens otram no rokām grābdami, ķerdami iepati kušās mantas. Drelli Sakni, kurš, mēģinot aizsargāt sētas mantu, ar šķēpu ievainoja vienu no uzbrucējiem, par biedinājumu citiem, divi niknākie sacirta gabalos. Vienos kreklos salā, sniegā iztrenktās sievietes vaimanāja, bērni skaļi kļiedza un raudāja, bet drelli, sadzīti bariņā, ārēji mierīgi uztvēra savu saimnieku maiņu. Neviens no viņiem burzmā nemanīja to, ko pirmā ieraudzīja Mētra, - tēvs ar brāļiem un Medni aulekšiem izdrāzās no meža un, par spīti nesamērīgajam sirotāju pārsvaram, nevilcinoties metās cīņā. Nepamanīti viņi ietricās labumu dalīšanā iekarsušo sirotāju pulkā, ar zirgiem sabradājot pāris ceļā gadījušos. Mednis, uzdūris uz lielā šķēpa vienu no sireniekiem, nenoturējies zirgā, nolidoja zemē, kamēr tēvs ar brāļiem citu pēc cita dūra un kapāja panikā sniegā klūpošos svešiniekus. Pulka neliešu nomaitāja, pirms tie pēc pirmā izbīļa attapušies, ka tikai nieka saujiņa uzbrūk, sasparojušies no visām pusēm metās virsū.

Tēvu un vecāko brāli Sarmi ķēra vairākas bultas, bet Ķīvbuļa un Dzedra mugurās vienlaicīgi iedūrās garie pīķi. Asiņu un sveši nieku satracinātie zirgi, nometuši Mētras nedzīvos īsteniekus, aizaulekšoja, pa ceļam izvairoties no aiz pavadām ķerstošo alkatīgajām rokām. Nemaņā guļošajam Mednim divi vilkādās tērpti pajau ni vīrieši nocirta galvu un, uzmaukuši uz garas kārts, parādīja to uzvaras skurbulī aurojošajiem sirotājiem. Tikai tagad ieraudzījuši, kādu postu ir nodarījuši Mētras sētas sargi, savu vīru zaudējuma satracinātie metās virsū bariņā sadzītajiem drelljiem, sievietēm, bērniem. Mētra šausmās aizžmiedza acis un aizspieda ausis, lai ne dzirdētu savu ļaužu pēdējos kļiedzienus.

Kad sieviete attapās, visas ēkas rūkdama pārņēma stipra uguns, bet viņu pašu kratīja raženākais rudbārdis. Pēc viņa dusmu izķēmotās sejas un žēlabainajiem, nesaprotamajiem vārdiem varēja noprast, ka jaunākais rudbārdis ir kritis no viņas īstenieku rokām vai ir zirgu sabradāts. Savākuši

brango laupījumu un savus ievainotos, steigšus, nepaceļot nokritušās mantas, sirotāji pameta postažas vietu. No dižās saimes vienīgā dzīva palikusī Mētra, raženākā rudbārža sitienu paskubināta, klunkurēja, vēl aizvien tā pa īstam neaptvērusi notikušā briesmas un bēdīgās nākotnes izredzes.

Spēcīgs sitiens pa muguru nogāza viņu sniegā. Bārdainais pāri darītājs, ar pūlēm saturot salaupīto, apveltīja Mētru ar jaunu, pat caur biezo kažoku jūtamam sāpīgu sitiena gūzmu.

Sajutusi noslīdam rokas saturošos valgus, Mētra ar atsvabināto roku izrāva savu mazo dūcīti un zibenīgi ietrieca rudbārža atsegtajā kaklā. Tas, atvēzējies jaunam sitienam, ar visu mantu nastu sabruka pār Mētru, aptašķīdams viņu ar bagātīgi izplūstošo asiņu strūklu. Atsvabinājusies no trīsošā auguma, Mētra pavērās apkārt. Pārējie varēja atgriezties, lai uzzinātu aizkavēšanās iemeslu, tādēļ, noslaucījusi asiņaino dūcīti rudbārža kažokā, viņa paķēra tā nolaupīto kūpinātās gaļas gabalu un taisījās bēgt, kad uzmanību pievērsa blāvais sudraba spīdums sniegā.

Viņas vecvecmātes pakavsakta! Paķērusi dzimtai tik dārgo rotu, Mētra pa galvu pa kaklu ieskrēja meža biezoknī, atstājot varmāku rīstoties savās asinīs.

Tumsa nomainīja krēslu, kad Mētra bezspēkā ieslīga sniegā. Brītiņu atguvusies, viņa palīda zem egles biežajiem, nokarenajiem zariem, zem kuriem biežā slānī gulēja sakritušu sausu skuju un zariņu gūzma. Mazuļa kustības atsvieda atpakaļ īstenībā, atstājot rūg tās atmiņas pagātnē.

Mazulim drīz jānāk pasaulē, un viņa, diženās saimes pēdējā atvase, nevar tik vienkārši ņemt un nomirt zem egles, kā no mājas izdzīta izkalpināta drellene. Nevar!

Siltums un patīkams nogurums ieplūda kaulos, kā ar roku no ņemot sala un pārdzīvotā mokas. Viss tapa tik viegls, un, pati to nemanot, Mētra ieslīga miegā.

Šodien vējš ar saviem skarbajiem pieskārieniem netraucēja mierīgo noskaņu. Visapkārt zaļoja zālīte, pirmie pavasara ziedi kāri tvēra siltās saules pieskārienus.

No paugura, uz kura Mētra stāvēja, pavērās krāšņs skats uz zaļojošo mežu un pļavām. No ielejā redzamā nama debesīs lēnām kāpa dūmu strūkliņa.

No paugura, uz kura Mētra stāvēja, pavērās krāšņs skats uz zaļojošo mežu un pļavām. No ielejā redzamā nama debesīs lēnām kāpa dūmu strūkliņa.

- Mētra! Mētra! - baltmatains puisēlis, aiz sajūsmas spiegdams, brāzās viņai pretī, pīdamies sava garā krekla malās.

- Austri! - Mētra iesaucās un steidzās pretī aiz laimes plīstošajai atvasei... Acu priekšā pavīdēja jau cita aina.

- Māt! Man tas ir jādara! - staltais Austris, pieklāvis viņu, Mētru, sev klāt, maigā, bet stingrā balsī mierināja.

Mētra skumji sakārtoja viņa apmetni, izvairīdamās pieskarties lielajam zobenam, kas karājās pie Austra platās jostas.

Zobena drūmais starojums izraisīja Mētrā stindzinošās šausmas, ko nespēja noslāpēt gudrās sievas pareģojums, ka Austris atgriezīsies ar līgaviņu un jaunu cilti...

Prieks ielija viņas sirdī, kad tālumā parādījās Austris, aiz kura nāca milzīgs ļaužu pulks.

- Austri!...

- Mētra! Celies!

Mētra pamodās un pa apsnigušo zaru starpu ieraudzīja staltu, zaļā seģenē tērptu sievieti, kuru greznoja skaistas, apsūbējušas rotaslietas.

Sieva lūkojās tieši virsū Mētrai, it kā biezie egles zari nemaz neaizsegtu skatienu. Viņas no pirmā acu uzmetiena šķietami skarbās acis pauda sāpes un vēlmi palīdzēt.

- Mētra! Mums nav laika! Vajātāji ir uz pēdām. Steidzies aiz šīs nokalnītes, kur ieraudzīsi divus milzīgus akmeņus, kuriem pāri pārlikts trešais. Caur tiem izejot, tu paglābsies no ļaunuma kalpiem, kas tūlīt pat ieradīsies, lai saplosītu tevi. Pasteidzies Austra un sevis dēļ!

Nepazīstamās augums ieņirbējās un izzuda. Svaigi sasnigušajā sniegā nebija ne mazāko pēdu, kas apliecinātu redzētā patiesumu.

- Sapnis? Māņi? Meža māte!

Mētra neticīgi pakratīja galvu, un tūdaļ pat šausmu tirpas pārskrēja pāri augumam. No tālienes atskanēja viņas cilts ļaudīm tik pazīstamais, gari stieptais, izsalkuma pilnais kauciens. Medījums ir viņa, par to šaubu nebija, jo ik miesas daļiņa juta briesmīgās nāves pieskārienu.

- Vilks? Uzkāpt kokā?

Cik ilgi viņa tur, augšā, salā un vējā izturēs, un ja tas ir suņpurnis? Meža māte norādīja uz nokalnīti, tad arī jāsteidzas turp.

Arvien skaļumā pieaugošā kauciena pavadīta, Mētra klupdama krizdama izspraucās caur biezo krūmāju biežņu un ieplakā, noras vidū, ieraudzīja milzīgu akmeņu velvi. Katrs no nama lieluma apsūnojušajiem, apsnigušajiem akmens milzeņiem balstīja uz tiem gulošo iegareno milzi. Mūžīgo akmeņu veidotā velve ļāva brīvi izbraukt cauri pajūgam, braucējam nepieliecot galvu.

- Tas taču ir... Rēgmalis!

Atpazinusi vietu, Mētra šausmās sastinga. Te ir tā vieta, kur ļaudis nereti bija manījuši spokainus rēgus, un tāpēc no tās turējās, cik vien tālu varēja.

Attapusies, ka no diviem ļaunumiem viens jau karsti elso aiz muguras un jebkurā brīdī var apraut viņas un mazuļa dzīvības, Mētra, ko vien varēja, brida pa sniega kupenām uz vienīgo Meža mātes norādīto patvēruma vietu.

Aiz muguras izskanējušais priekpilnais uzvaras kauciens aizcirta ausis, un viņa, nolemtības pārņemta, apstājās un pagriezās uz vajātāju pusi. Brangu vilku bara priekšgalā ar zvērojoši sarkanām acīm uz viņu lūkojās suņpurnis. Milzīgā vilka ķermeni rotāja baismīgi ķēmīga cilvēka galva ar gariem, izlocītiem ilkņiem, pa kuriem tecēja staipīgu putu šķērpata.

Piepeši, bez jebkāda iemesla, noras malā augošā egļe iebrakšķējās un acumirkļi uzgāzās virsū suņpurnim un diviem laikā sāņus neatlēkušajiem vilkiem, piespiežot tos ar saviem kuplajiem zariem pie zemes. Mētra vairāk neskatījās notiekošajā, bet, ko kājas nes, traucās velves virzienā. Piespiestais suņpurnis, nevarēdams atbrīvoties no zaru žākles, izdvesa bezprātīgus, dusmu pilnus rēcienus.

Vilki, pārvarējuši izbīli un apmetuši egļei loku, traucās jau pie glābiņu sološās velves nokļuvušā upura. Pirmais līdz Mētraī nokļuva gaišpelēks jaunulis, kurš, neprasmīgi kampdams, norāva viņai kažokādas apmetni un nekavējoties laboja pieļauto kļūdu, no jauna mezdamiēs viņai virsū. Mētra neprātīgajā izmisumā plati atvāztās rīkles īpašniekam pretī pagrūda roku ar mazo dūcīti. Vairāk pieredzējis vilks viegli būtu izvairījies un nākamajā mirklī iecirstu savus zobus sievietes kaklā, bet jaunulis vai nu nepievērsa tam uzmanību, vai arī, baidoties, ka kāds cits to apsteigs, cirtās tieši virsū mazajam dūcītim, kas netraucēti ieslīdēja plēsoņas neaizsargātajā pakaklē.

Mētra zaudēja līdzsvaru, vilkam uztriecoties viņai virsū, un kopā ar jau beigto uzbrucēju iekūleņoja akmeņu velvē.

Jaunā pasaule

Atvērusi acis, Mētra attapās koša vasaras zaļuma pārpilnā noriņā. Kaut kāds smagums spieda kājas. Palūkojusies viņa bailēs iespiedzās, bet gandrīz tūdaļ pat aprīma. Nedzīvais vilks jau bija sastindzis un vairs neapdraudēja viņas mazuli.

Bet kur gan viņa ir nokļuvusi?

Bērns aizvien uzstājīgāk pieteicās, nācās meklēt patvērumu zem milzīgas egles.

Dzemdības bija vieglas. Kā jau vecāmāte solīja, tas bija dēls, kuru Mednim nebija lemts parādīt citiem dzimtas īsteniekiem. Ar rūgtu asaru pieminējusi vīru, nonāvētos īsteniekus un izpostīto dzimtas ligzdu, Mētra pārstāja gausties un pievērsa visu uzmanību nīprajai sīkaļai.

Kā caur miglu Mētra sadzirdēja vairākas skanīgas balsis, kuras, lai arī runāja ar it kā saprotamiem vārdiem, tomēr nesaprotamā mēlē. Liega sievietes balss ieskanējās viņas apziņā:

- Teklas mātes pavediens ir iznācis ar tik sarežģītu un skaistu rakstu, ka veselai ļaužu paaudzei kopā tāds nesanāks. Viņam ir lemts būt par ciltstēvu šajā jaunajā pasaulē! Un tu, sieviete, nedrīksti viņu mēģināt atrunāt no likteņa nospraustā ceļa mīšanas! Dzīves pavediens ir garš kā mūžība ar daudziem sarkaniem nāves dzīpariem. Daudzreiz viņa dzīvība karāsies mata pašā galā. Ilgus un trauksmainu piedzīvojumu pilnus gadus

viņam ir lemts piedzīvot. Reizēm tik tālu, ka pat šīs pasaules dieviem nebūs spēka palīdzēt. Nebaidies! Te jūs būsiet mūsu pilnā aizgādībā un drošībā!

Mūsu pasaule

Zīlei pēdējās dienās prātu nemierīgu darīja nepārtrauktā kņū- doņa vēderā, kas brīžam atvilga, brīžam pārauga neciešami dedzi- nošā sāpē. Ne pagulēt, ne pastāvēt. Sāpes uznāca pēkšņi, bez ie- priekšējas nojautas. Mājas darbi palika pusratā. Jau tā neciešamo nelaimes nastu vēl smagāku darīja mazie bērni, kas, nedabūjuši sil- to paēdienu, nepārtraukti idēja, činkstēja. Vecā māte, kura ar pū- lēm staigāja, viņas vietā izslauca govīs, apkopa lopus. Labi, ka zie- mas sākumā siens vēl glabājās sienaugšā un tas nebija vedams no meža pļavām. Bērnam pasaulē bija jānāk pirms pašiem vasaras saulgriežiem, bet vēders piebrieda ciets jo ciets, tik auglis nekustē- jās. Vakarā nepārtrauktā straumītē sāka tecēt brūns, pēc puvuma dvakojošs šķidrums un Rimtis, ne mirkli nešauboties, iejūdzta bērī. Veltei kamanās ielika vasarā nomedītā jēru plēsēja, pusaugu lāča, izgērēto ādu. Bēris uzvedās dīvaini. Neparko nevēlējās ļauties ie- jūgties, krāca, spārdījās. Pretēji ieradumam Rimtis, lai vestu pie prāta satrakoto zirgu, vairākkārtīgi ar pātagu uzvilka pa nobaroto, plato muguru, pēc kā tas nelabprāt ļāvās iejūgties.

Labi apzinoties vilka mēneša nakts brauciena bīstamību, viņš kamanās ielika divus šķēpus, metamo milnu, pa tvērienam ielika vienmēr asi uztrīto kara cirvi, par kuru kalējs izgājušās vasaras liel- tirgū saņēma divas govīs un riekšavu sudraba.

Piekodinājis mājiniekiem nevērt vaļā durvis, pirms viņi neat- griežas, jo pēdējās ziemas vilki nekaunējās pat dienās dzīvoties pa sētsvidu kā pa savu meža biežokni, viņš savilka grožus, skubinot zirgu doties prom.

Ik pa brīdim iztrausies no kamanām, Rimtis palīdzēja zirgam pārvarēt pilnmēness nakts spokaini apspīdētos sniega vālus. Ilgāku laiku prasīja sniega smaguma nolauztās priedes novākšana, pēc kā varēja turpināt neganti pieputinātā ceļa pārvarēšanu. Līdz pusnak- tij ceļinieki nokļuva pie pat visbargākajās ziemās neaizsalstošā pur- va, aiz kura vienuļi mita gudrā sieva, kura dziedināja visus apkār- tnē savārgušos. Pat no tālienes svešās nesaprotamās mēlēs runājoši ļaudis nāca pie viņas pēc palīdzības. Tik tālu bija aizskanējusi dziednieces labā slava.

Rimtim vienīgais ceļš pie dziednieces vijās gar to purva daļu, no kuras dziedniece arī dienā piekodināja izvairīties, taču Zīlei ar katru stundu palika aizvien sliktāk. Sals pieņēmās spīvumā, sasal- dējot elpu tūlīt pēc izelpas. Vēja pūsmas pierima, līdz pavisam iz- zuda. Bēris lēnām rikšoja, slieču saspīstais sniegs žēli čīkstēja, ne- kas neliecināja par nelaimi, līdz piepeši zirgs izbailēs iekrācās, kā iemiets apstājās, saslējies pakaļkājās, ar priekšējām mežonīgi kā- pīja gaisu, it kā aizgaiņājot neredzamās briesmas.

- Vilki!

Ar pūlēm valdot satracināto zirgu, Rimtis meklēja izbaiļu ie- meslu. Mēnesgaismas pielietajā mežā nemanīja nevienu slapstīgu ēnu vai gailošu

acu uguntiņu, kas draudētu ar acumirkliņu uzbrukumu. Bēris nebija valdāms ne uz mazu mirkli, visu muguru pārklājušie sviedri salipināja garās krēpes, putu vērpētes nošķaidīja galvu, krūtis. Tikpat piepeši kā iesācis zirgs pārtrauca ārdīšanos, saguma un, par lielu izbrīnu, pavisam mierīgs nogūlās sniegā, tik viņa plaši atplestās acis, veroties saimniekā, mēmā izmisumā lūdza glābiņu no neredzamā ienaidnieka.

- Varbūt no ziemas miega izcelts lācis klaiņā? No vilkiem bēris nebaidās, izgājušo vasaru pieguļā pats bez cilvēka palīga sagādāja saimniekam vilkādu segai. - Nesaprašanā lūkojoties apkārt un pārbiedētajā lopiņā, drudžaini domāja Rimtis. Un tad pār viņu nāca atklāsme: - Mošķis!

Karsts un auksts vilnis izspērās cauri visam augumam. Rimtis karsti vēlējās cīnīties ar izsalkušu vilku baru, lāci vientuļnieku, bet tikai ne tikties ar mošķi, spīganu vai vēl ar kaut ko, pret ko tērauda asums un vīra drosme ir bezspēcīga. Rimtis ciešāk saņņaudza vietām apledojušā šķēpa kātu, ērtāk pa tvērienam noliekot otru metamo šķēpu, metamo milnu un cirvi. Zīle nemaņā iekliedzās, krampjaini ieķeroties kamanu malā, kad no purva puses atskanēja dobja būkšķoņa, žlarksti, kam sekoja asa, skaļa milzu zvēra sēkšana.

Mazie matiņi uz skausta saslējās stāvus, kad, vismaz divreiz lielāks par zirgu, purva neradījums, iztrausies no purva, gāzelīgā gaitā steidzās pie pārbiedētā zirga un bezcerīgas apņēmības pilnā Rimta.

Ar dobjū būkšķi no visa spēka sviestais šķēps ietriecās neradījuma sānos, pēc īsa mirkļa tam sekoja otrs. Milzu galvai nenodarījusi nekādu redzamu postu, metamā milna atlēca un pazuda sniega kupenā. Cirvis dziļi ietriecās milzīgajā, attāli vēzim līdzīgajā galvā, kas tik strauji pagriezās, ka stingri kātu turošais Rimtis kūleņodams aizlidoja tālu pa gaisu. Sniegs mīkstināja triecienu, un, kad pēc īsa brīža viņš atguvās no melnās nemaņas, neko vairs nevarēja darīt.

Uz četrām pakājkājām saslējies, briesmonis, ar milzu nagu pāršķēlis Zīles vēderu, no tā saudzīgi izņēma šņācošu, staiņīgu, baltu tārpu, kas tūlīt pat pieplaka pie neradījuma kakla. Pakaklē pavērās sprauga, kurā tārps iespraucās. Kolīdz staiņīgais neradījums pazuda briesmonī, tā tas lēnām nolaida zemē priekškājas, pagriezās un lempīgi, vienlaicīgi uz visām kājām lēkdams, aizsteidzās uz purvu, kurā ar dārdošu blākšķi ielēca, pazūdot zem tā līganās, ar sniegu vēl neklātās virsmas.

Visu ceļu līdz pat dziednieces miteklim neskanīgi vaidošā Zīle tā arī nenāca pie samaņas.

No nama izsteidzās vecā zāļu sieva. Pa kājām viņai pinās žvankstošs šunelis. Viņa bez vārda runas palīdzēja ienest Zīli savā mitekli. Tūlīt pat izgērba to un apmazgāja drausmīgās brūces.

- Viņai nav daudz palicis... - sūtot ievest nodzīto zirgu kūtiņā, Madara klusām iečukstēja Rimtim ausī. - Es atvieglošu ciešanas un aiziešanu.

Ar plānu ledus garozu pārklātais bēris tiktāl bija pārmocijies, ka, ieklunkurojis šaurajā, zemajā kūtiņā, uzreiz nogūlās sausajos salmos, pēcāk ar mokām iedzēra sarūpēto silto ūdeni, bet sienam nemaz

nepieskārās. Noberzis zirga augumu sausu, Rimtis, redzot, cik ļoti no aukstuma trīc viņa uzticamais bērns, uzsedza zirga deķi un dziedniecei pienākošos lācādu.

Noklausījusies karsto novārījumu dzerošā Rimta aprauto stāstījumu, dziedniece saķēra galvu.

- Visi ir brīdināti nerādīties pie Melndores! Visi zina, ka ceļinieki gan dienā, gan naktī bieži vien pie tā nozūd bez pēdām. Kas tevi tur trenca? - Atmetusi ar roku, dziedniece neizteismīgā balsī klusām piebilda: - Nesaki! Viss jau bija izlemts bez tavas ziņas. No tavas sētas līdz manai mītnei vienīgais taisnais ceļš ved gar Melndori, un tev nelīdzētu nedz pīlādža nūja, nedz buramvārdi, lai apturētu tumšo spēku kalpu, kad tas vēra vaļā tavas sievas klēpi. Lai tev sirds mierīgāka, zini, tas nebija tavs bērns! Tavas sievas klēpī citpasaules melnsirds burvis iebūra savu sēklu, no kuras nepilnos divos mēnešos izauga tas, ko tu redzēji.

Mošķiem, spīganām un citiem neradījumiem ļoti, ļoti reti rodas pēcnācēji. Tāpēc tie sava skaita kuplināšanai izlīdzas ar cilvēku cilti. Cilvēku bērni reti kad pie tiem izdzīvo, bet, ja izdzīvo, tad cilvēkiem atvēlētais īsais mūžs neļauj pilnveidoties līdz pilnībai. Sieviešu iznēsātie neradījumi, apveltīti ar tumsas cilts spējām, dzīvo ilgāk par nolaupītajiem ļaužu bērniem, un tāpēc tumsas spēki nereti iebur savas sugas sēklu sieviešu klēpī. Pēc īsa laika par savu patieso būtību neko nezinošo sievieti būrēji vai to pakalpiņi nogalina, un jaunā, bieži vien pāriedzimusī, neradība sāk dzīvi tumsas vidū, vairojot tās spēku, varenību.

Man ļaudis pateicībā par palīdzību atstāj veltes, starp kurām atradīsi sev jaunus ieročus. Man tie nav vajadzīgi, bet tev tie lieti noderēs, izkaujot tavas dzimtas un visu ļaužu nīdējus!

Ar izteismīgu rokas žestu apklusinājusi Rimta vēlmi noraidīt piedāvājumu, dziedniece ar skarbu seju sāka apkopt vārgi dvesošo Zīli.

Mītnes jumta stāvā valdīja pārpilnība. Saguldītas grozos, rūpīgi sakārtas pie dūmos nomelnējušajiem dziedriem, no dažādām tālām zemēm vestas un pašu ļaužu darinātas lietas, veltes. Sprakšķošās lāpas gaismā spodri zaigoja sudraba un vara rotājumi, kažokādu akots, bet tas Rimta skatienu nesaistīja.

Starp veltēm tiešām atradās daži ieroči, pārsvarā greznoti ar sudraba, vara kalumiem, grebumiem, koka griezumiem. Tos pārcilājot, Rimtim acīs uzreiz iekrita neredzēts un nedzirdēts ierocis. Roka iegūla spalā tik brīnišķīgi, ka likās - tas ir pagatavots tieši viņam, bet četru dunču garais, taisnais asmens kā sudraba liesma dedzināja pirkstus. Uz rūpīgi sasmērētā, no divām biežām ādas loksnēm darinātajā makstī glabātā ieroča nemanīja ne mazākās rūsas kodiena pēdas.

- Ņem droši! Atrieb viņsaule aizraidīto sievu!

Dziedniece, pienākusi tuvāk, uzlika savu izžuvušo plaukstu uz Rimta pleca, klusām piebilda:

- Kad nīdēsi mūdža dzimumu, pasveicini to no sen kādā tumšā rudens naktī visas asinis un dzīvības zaudējušās Purva Griežu dzimtas tikai brīnumainā kārtā izdziedētās pēdējās atvases. Mans vārds ir Madara. Tagad vairāk dēvē par Gudrunu.

- Tencinu, gudrā sieva! Man lieti noderēs tavš padoms un ierocis, pirms tikšu pie šo izdzimumu galvām. - Rimta acīs iegailējās nevaldāmas naida uguntiņas.

- Ņem lielajā mantu tīnē noglabātās, ar sudrabu izrotātās tērauda krūšu bruņas. Tās ir kādas ļoti senas, jau no ļaužu atmiņām zudušas, vistālāko rietu zemes izcilāko kalēju un gudrāko priesteru 20 radītas tieši cīņai ar ļaunuma spēku iemiesojumiem. Un daudziem jo daudziem uzticami kalpojušas, līdz tās nokļuva te, mūsu zemes nomalē. Sirmgalvis, kurš agrāk brieduma gados iedvesa bailes savos ienaidniekos, ar pūlēm pārvietojoties, tās man atnesa. Viņš nezināja to patieso nozīmi, tāpēc sava mūža norietā bez lieliem sirdēstiem šķīrās no it kā vecajām bruņām. Zinot to patieso vērtību, cik vien varēju, atviegloju dāvinātāja aiziešanu viņšaulē, bet bruņas noglabāju, līdz no pazemes izlīdīs ļaunums un pie manis ieradīsies to cienīgs dižens cīnītājs.

- Un šo ieroci! - Dziedniece, norādot uz linaudeklā ietīto ieroci, skubināja Rimti to atsegt: - Pēdējais zobena saimnieks teica, ka zobenam nekad nevajag galodu un neticamo asumu tas iegūst cīņā. Bet tas ir bīstams, jo tajā snaudošais spēks var pamosties un pats izlemt, kad sākt dzert asinis.

Tumsai ļoti nepatīk sudrabs ar tēraudu - pirmais dedzina, otrais šķeļ tās miesu un pakalpiņu augumus. Uz šīm bruņām izrakstītās senās gaišo spēku zīmes vājinās ļaunuma spēku un dos jaunu sparū cīņas grūtākajā brīdī. Ņem! Skaties un ņem visu, ko vien uzskati par noderīgu naidnieka pievarēšanai. Ne velti ļaudis saka, ka rīts gudrāks par vakaru. Izgulies, lai rītam spēks un prātam možums. No rīta ceļā līdz došu apvārdotus pasargus un zāļu novārījumus, tad arī pateikšu, kur tavu naidnieku meklēt.

Vecā sieva apklusā. Ar stingrām, it kā neko neredzošām acīm veroties laika gaitā apsūbējušajā bruņu sudrabā. Neko neteikusi, viņa, no jauna sagumusī no gadu un pienākumu nastas, lēnītēm, rūpīgi pārliekot kājas, norāpās pa salmu pinuma piesegtajām trepēm, atstājot Rimti vienu dziestošā skala gaismā.

Rimtis, uzskatot dāvāto ieroci un bruņas par pilnīgi pietiekamiem, lai sasniegtu vēl miglaini apjausto mērķi, vairāk neko nemeklēja patiesi bagātajā ziedojumu klāstā, kas liktu nobālēt ne vienam vien par savu mantu un bagātību lepnam novada bagātņiekam.

Īstam vīram neklājās rādīt asaras, kur nu to izmisuma vilni, kas gaužām lauzās laukā, un Rimtis, atteicies no laipni piedāvātās guļamvietas, pār plecu pārsviedis bruņas un ar dāvāto zobenu rokās, devās pie sava bērīša. Ar ieroča tīrīšanu un bruņu labošanu viņš cerēja atvieglot sirdi un prātu sažņaugušo smeldzīgo sāpi.

Ne aci neaizvēris, pēc otrajiem gaiļiem Rimtis skumīgs iegāja dziednieces mājiņā. Pretī saltajā ziemas gaisā pašāvās jau iekurtā pavarda dūmu mutuļi.

- Sēdies pie galda. Ieturi azaidu, līdz pabeigšu savus darbus.

Dziedniece, pie pavarda rindiņā sakārtotajiem trauciņiem rosīgi ņemoties, tikpat žirgtā balsī atņēmusi labrītu, aicināja pie galda.

Iedzēris karstu, vasaras smaržu pārpilnu zāļu tēju, viņš negribīgi ieknibināja cietu maizi, gandrīz neaizskarot brīnišķīgi nokūpināta bebra krūtažu.

- Izdzer līdz pēdējai lāsītei! - Pienākusi pie galda, viņa padeva nelielu māla krūzi. - Nebaidies! Viesus nomaitāt nav goda lieta, un viesu likumus ievēroju no laika gala.

Gaišā pavarda uguns ļāva saskatīt duļķainu, tumši brūnu, biezu šķidrumu. Medus smārds sajaucās ar vēl daudzām nāsij tikko tveramām nezināmām smaržām.

- Īpašās naktīs un dienās plūktas, apvārdotas trejdeviņas zāles, saknes, sakneņi un zemes bišu medus uz ilgu laiku aizdarīs tumsas kalpu nāsis. Tad nemanīts varēs paslīdēt gar to slēpņiem. Dzer!

Šķidrums, savelkoši rūgtenu garšu un īpatnēju smaržu, auksti apdedzināja muti, kaklu, bet tikpat ātri to nomainīja siltums, kas strauji pārņēma visu augumu līdz pat matu un pirkstu galiem.

- Kad tu tuvosies to migām vai slēpņiem, šis pasargs izstaros aukstumu, tālāk rīkojies, kā proti. Ņem un nekad nenoņem no krūtīm!

Dziednieces pasniegtais, tievā ādas siksniņā iekārtais pelēkais, sīkais olis neaizņēma vietu zem drānām, un Rimtis, ātri sakārtojis drānas, pat nemanīja tā klātbūtni.

- Kad jutīsies pārguris, iedzer šķipsniņu šajā maisiņā iebērtā augu maisījumā. Savukārt uz labi nomazgātiem ievainojumiem uzber šo pulveri. Tas apturēs asiņošanu un ātri tos sadziedēs. Vari lietot kopā, tas veselībai nenāks par ļaunu. - Un, pasniegusi divas tāss vācelītes, dziedniece piekodināja: - Neaizmirsti, ko tagad ar gara acīm redzēsi!

Ar sasprindzinātu seju, vienmērīgā balsī murminot nesaprotamus vārdus un kaisot dažādu smaržīgu, kodīgu zāļu maisījumus, dziedniece sagatavojās kaut kam ļoti svarīgam.

- Dzer! - no pavarda malas padevusi šaurkakla krūciņu, viņa pavēlēja.

Saldin salds kodīgs šķidrums ielija kaklā. Galva sagriezās, un gar Rimta acīm aizjoņoja neredzētu vietu skati un nepazīstami ģērbtu ļaužu stāvi, sejas. Joņošana uz īsu brīdi pierima, un skatienam pavērās divi neliela nama lieluma apsūnojuši akmeņi, kas uz saviem nejutīgajiem augumiem balstīja uz tiem gulošo tikpat lielu, iegarenu milzeni.

Akmeņu veidotajā velvē stāvēja gaišās drēbēs ģērbta jauna sieviete, kura turēja pie viņas auguma pieplakušu mazu puišeli. Ar brīvo roku sieviete aicināja pie sevis, bet puišelis, sajūsmā atvāzis sniegbaltu zobu pilno muti, centās izrauties no mātes skāvienu. Virpulis aizskrēja prom, un drīz vien tas apstājās pie aizsniguša purva, kura vidū varēja manīt milzu baltas uguns blāzmu. Purva malā, tērpies jaunajās bruņās, stāvēja viņš pats un

vēl kāds noskrandis vīrelis, kurš ar savu ārieni pauda viņu pārņēmušās nepārprotamās šausmas. Pēc brītiņa viņš sevi, nobālušu, iekritušu seju, ieraudzīja guļam ratos, kurus vadīja tas pats jau mierīgais vīrelis un viņa norūpējušies bērni. Tālumā viņš no jauna ieraudzīja akmeņu velvi un jauko sievieti ar bērnu.

Dziednieces balss atsauca īstenībā. Sagurusi viņa sēdēja uz soliņa, drudzaini cenšoties atgūt elpu.

- Tas, ko tu redzēji, ir tavas priekšdienas. Tavā prātā ir ieslēgts vajadzīgais ceļš, un, ja tava sirds nenotrīsēs, ceļu līdz savas sievas un ļaužu galētāja mītnei atradīsi ātri. Zini, ka, ja pēc cīņas izdzīvosi, tad nesīsi lielu upuri. Zini, ka ienaidnieks katram gadījumam ir atstājis pēcteci, kurš ar laiku mēģinās pabeigt iesākto briesmu darbu un atvērs vārtus, pa kuriem briesmekļi no ne šīs pasaules nāks līdz pēdējam izdeldēt visu ļaužu kārtu. Tu esi vienīgais, kas to tagad var apturēt, bet pēc lielās cīņas kopā ar bērniem dodies uz Rēgmali. Tie nav parasti dižakmeņi, bet gan vārti uz ļaužu un tumšo radījumu neapdzīvotu pasauli. Tur ir patvērusies māte ar savu atvasi, kuram būs lemts pievarēt ienaidnieku pēcteci. Lūko viņu labi apmācīt, bet pirms laika nesaki viņam Teklas izlemto sūtību. Tu zināsi īsto brīdi!

Bez Zīles palikušais nams Rimti sagaidīja drūms un auksts, bet sirdi iesildīja bērni, līksmes pilnām acīm. Tos uzlūkojot, sirds viņam sarāvās skaudrās sāpēs. Skopos vārdos Rimtis izstāstīja notikušo un pavēstīja savu nodomu atriebt. Vecā māte norausa asaras un cieti noteica:

- Dosimies ceļā! - Un, redzot Rimta izbrīnu, nočerkstēja: - Kādam jau vajadzēs tavus kauliņus pārvest! Tu cīnīsies, es maliņā pagaidīšu! Viss viens, bez tevis mums neizdzīvot!

Lai arī puteņi bija krietni pastrādājuši, Rimtis bez šaubīšanās atpazina Melndori. Jā! Šī bija tā pati vieta! Dziednieces dotais pasargs zem kažoka, neganti saldējot, to apliecināja.

Sekojošā Gudrunas pamācībām, Rimtis ar noteiktu starplaiku meta Melndorē māla krūciņas ar salmu aizbāzni. Cita pēc citas tās grima staignajā zampā. Līdz pat vakaram nekas nenotika. Vien pelēkas putas stāipījās pa pat spelgonī neizsalušā akača virspusi. Sprakšķošais ugunskurs atblāzmoja sniegā tīto apkārtni. Ilgas, dziļas sāpes sēdēja viņa krūtīs. Tās vai sasaldējot, sīkais pasargs viņu brīdināja. Pēc pāris mirkļiem no jauna atskanēja jau pazīstamā žļurkstoņa. Rimtis piecēlās, apņēmiņas un spara pilns. Viņš nebija laiku veltī šķērdējis. Cik vien varēja, tik piemīdīja sniegu, lai kāja neaizķeras. Pirmā ugunsкура atblāzmā parādījās milzīga, plata, plakana galva kā vardei. Tad pati ķēmīgā būtne ar brūngansarkanīgu ādu, ko klāja akača zampa. Gaļīgais, celmveidīgais rumpis bija noaudzis ar ķērpjiem. Šaušalīgais neradījums pavēra plato muti. Divkāršas zobu rindas rēgojās tajā un uzdzina baismas tirpas.

Ledains aukstums uz pieres ielaida saknes Rimta prātā, laupot gribu, saistot locekļus. Vienlaikus augumu durstīja nokaitētas bailu adatas.

Pasargs, bezmaz caurumu dzīvā miesā izsaldējot, atgriezta Rimtim cīņassparu. Ar abām rokām saķēris zobena rokturi, viņš klusēdams skrēja

neradījumam virsū. Brīdī, kad jau grasījās cirst pa tā zemu noliekto galvu, labā kāja aizķērās un viņš kūleniski pakrita sniegā.

- Te tev bija! - Rimtis rūgti nodomāja, sagatavojies neizbēgamajam. Viņam nebija laika pat parauties sāņus. Milzu celmveidīgais drausmonis sakļāva žokļus pār viņa kājām. Dziļi sakoda. Būtu arī pavisam tās nokodis, bet kūleņojot zobens bija piegūlis pie sāna. Zobens uzliesmoja un caurkrita briesmoņa apakšžoklim, it kā tas būtu no irdena sniega. Briesmonis parāvās augšā. No zobena radītās brūces izšāvās kodīgās putas, kas saēda krūšu bruņas. Ar sakostiem zobiem Rimtis pacēla žilbinoši aukstās ugunīs liesmojošo zobenu un guļus cirta. Priekšējās ķetnas vai vienlaikus nokrita pie Rimta sāniem. Vairāk viņš nespēja aizsniegt. Izdevis ausis cērtošu šņirkstoņu, briesmonis atkāpās, lai no jauna nogrimtu muklājā.

Vairāk nemaņā nekā saprotot, Rimtis jūta, kā vecākie bērni kopā ar sapnī redzēto vīreli viņu nogādā dziednieces namā.

Tur Rimtis novāļājās līdz pavasarim. Kaut ķermenis vēl aizvien bija nāves smaguma pieliets, viņš arvien biežāk tiecās izkļūt saulītē. Tur sēžot pie viņa pienāca dziedniece. Viņas skatiens ieticās Rimta dvēselē. Bez aplinkus valodošanas viņa paziņoja:

- Pietiks vāļāties! Teitān tev vairs nav dzīves. Es tev došu ceļu uz citurieni! Tur izaudzēsi atriebēju, kas noskaldīs galvu tavam pāridarītājam.

Rimtis nomāktā balsī kokaini izmocija:

- Ko es, bezkājis, pasākšu? - un gurdeni sašķieba muti, tā ka tās kaktiņos parādījās dziļas rievās. - Esmu cēlies no lielajā sērgā sarukušas dzimtas. Kā pieņemts bārenis izaugu Dzeltenā Šķēpa namā. Kad dzimtas vecākais aizgāja viņšaulē, namā iedibinājās jauna kārtība. No tās cilts diženums plok. Par vainu ir valdkārīgi, netaisni savieši. Sanāca, ka asinis tuvākas par darbiem. Līdz tam vienā pulkā dzīvojošos vīrus sadalīja īsteniekos un mazļautiņos. Mazļautiņos nevēlējos staigāt, tamdēļ nošķīros. Ar cirvi rokās aizgāju veidot jaunu dzimtu. Nostāk no visiem upes palienā iekopu laukus, apņēmu sievu. Sakuploja bērnu pulciņš. Cerēju ar laiku izveidot jaunu dzimtu, ar spēcīgām saknēm, lai sakuplo nākotnē. Tagad vien kropls savpatis.

- Nebēdā! Tev uzticēšu sagatavot dižāko mūsu asiņu ciltstēvu! - Dziedniece skumji pasmaidīja. Vien acis stingi raudzījās kaut kur tālumā. It kā redzētu, kas darās aiz būdas sienas. - Kamēr tu vāļājies, pēc padoma atnāca atdalenī. Tie, tāpat kā tu reiz, devās pasaulē laimi meklēt. Meklēja, kurp labāk doties, kam pieslieties? - Cienīgi un patiesi viņa vēl piebilda: - Viņiem vien pūkas uz lūpām, un tiem noderēs tavi padomi, kamēr iedzīvosies jaunajā pasaulē. Parādīšu ceļu uz savrupu vietu, kur mitinās atraitne ar dēlu. Viņai vajag vīriešu rokas un spēku. Tur var iekļūt vien pa vienu ceļu. - Dziedniece, nedaudz paklusējusi, tirpinošā balsī turpināja: - Un ļaunumam ceļš tur ir liegts. Arī taviem daudzajiem bērniem tur būs, kur drošībā saknes laist.

- Esmu ar mieru, lai tikai nevāļātos kā sieksta ezerā, - Rimtis, ar vārā cerībā trīsošu sirdi, žigli piekrita.

